

УДК [796.071.2/796.015.1]796.015.59

Саннікова М.В.

кандидат юридичних наук, помічник ректора з юридичних питань,
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТСМЕНІВ

У статті обґрунтовано механізм побудови об'єктивної оцінки рангу кваліфікаційної підготовленості. Для досягнення поставлених цілей у процесі своєї професійної діяльності необхідно вирішувати цілий ряд завдань різного характеру. Це вимагає певної кваліфікації працівників, відповідних знань і досвіду. Сутність рангової класифікації має дві складові: природа універсальності варіативності поведінки та міра обдарованості в обраній спрямованості професійної діяльності.

До «необхідних» умов для здійснення професійної діяльності спортсмена відносяться: психосоматична обдарованість, фізичне здоров'я, рівень обізнаності. До «достатніх» умов відноситься вроджена схильність до специфічного виду професійної діяльності. Для підвищення ефективності професійної діяльності спортсмена необхідно орієнтуватися на закономірності побудови рангової кваліфікації, а також аналізувати ступінь прояву «необхідних» і «достатніх» умов.

Ключові слова: спортсмен, професія, діяльність, кваліфікація, ранг, умови.

Саннікова М.В. Теоретические основы профессиональной деятельности спортсменов. В статье обоснован механизм построения объективной оценки ранга квалификационной подготовленности. Для достижения поставленных целей в процессе своей профессиональной деятельности необходимо решать целый ряд задач различного характера. Это требует определенной квалификации работников, соответствующих знаний и опыта. Сущность ранговой классификации имеет две составляющие: природа универсальности вариативности поведения и степень одаренности в выбранной направленности профессиональной деятельности.

К «необходимым» условиям для осуществления профессиональной деятельности спортсмена относятся: психосоматическая одаренность, физическое здоровье, уровень осведомленности. К «достаточным» условиям относится врожденная склонность к специфическому виду профессиональной деятельности. Для повышения эффективности профессиональной деятельности спортсмена необходимо ориентироваться на закономерности построения ранговой квалификации, а также анализировать степень проявления «необходимых» и «достаточных» условий.

Ключевые слова: спортсмен, профессия, деятельность, квалификация, ранг, условия.

Sannikov M. V. The theoretical basis of the professional activities of athletes. The article substantiates the mechanism for constructing an objective assessment of the rank of qualification readiness. To achieve the goals in the course of their professional activities, it is necessary to solve a number of tasks of various nature. This requires a certain qualification of employees, relevant knowledge and experience. The essence of the rank classification has two components: the nature of the universality of the variability of behavior and the degree of giftedness in the chosen focus of professional activity.

The "necessary" conditions for the professional activity of an athlete include: psychosomatic talent, physical health, level of awareness. The "sufficient" conditions include an innate addiction towards a specific type of professional activity. To increase the effectiveness of an athlete's professional activity in a system of many years of training, it is necessary to focus on the laws of building rank qualifications, as well as to analyze the degree of manifestation of "necessary" and "sufficient" conditions.

Key words: athlete, profession, activity, qualification, rank, conditions.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Потреба людей у спілкуванні, взаємодії з суспільством породжує певну залежність. Ця залежність, в свою чергу, обумовлює виникнення професій, а також необхідність організації системи контролю такого роду відносин, вираженого у структурі централізованої влади. Виникнення професійної діяльності визначається як природний процес самоорганізації [12].

Історичний розвиток суспільних відносин створив умови для появи численних галузей розподілу праці, що диктувалося виникаючими потребами. Потім сформувався ринок, що забезпечував внутрішній і зовнішній обмін товарами, послугами, з'явилася потреба в найманих працівниках [5]. Тобто різноманітні професії виникали, розвивалися, трансформувалися у різні відгалуження, але всі вони потребують багаторічної підготовки, відбору і ранжування кваліфікаційного рівня відповідної професійної діяльності.

Сфера фізичної культури і спорту не є винятком. З одного боку, останнім часом відзначається зростання інтересу населення до занять фізичною культурою і спортом, що призводить до збільшення чисельності організацій фізкультурно-спортивного профілю, а значить до збільшення чисельності працівників у сфері фізичної культури і спорту. З іншого боку, в умовах постійного зростання конкуренції на міжнародній спортивній арені, стрімко підвищуються вимоги до підготовки висококваліфікованих спортсменів. Цими положеннями і визначається актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що інтерес до вивчення професійної діяльності виник ще за часів Платона і Аристотеля. Фактично все, що характеризує життєздатність індивідів при їх об'єднанні, має зовнішню

відображення в колективному уявленні відповідних характеристик їх середньостатистичних розподілів [9]. Вони відображають чисельність відповідних індивідуальних критеріїв оцінки, якими виступають показники фізичного розвитку, фізичного і психічного здоров'я та відповідних станів, якісної спрямованості підготовленості, рівень або ранг її прояву. Такий підхід неодноразово обґрунтовувався у роботах Е. Каппа, Є.Г. Лейкіна, А.Ф. Лосєва [4]. Інші автори [5, 10, 12] обґрунтовували ефективність досягнення високого рівня кваліфікації у професійній діяльності на основі складових характеристик паспорту професії або ергограми професії.

Професійна діяльність спортсменів також представляє науковий інтерес у літературі. В окремих роботах авторів С.В. Васильєва [3], М. Козіна [7], Т.А. Михайлової [8], розглядаються особливості професійної діяльності спортсменів, порушуються питання правового регулювання професійної діяльності спортсменів нормами трудового законодавства.

Мета дослідження - обґрунтувати теоретичні основи професійної діяльності спортсменів.

Завдання дослідження: 1) узагальнити закономірності побудови рангової кваліфікації у професійній діяльності; 2) проаналізувати «необхідні» та «достатні» умови для здійснення професійної діяльності спортсменів.

Методи та організація дослідження. Вирішення поставлених мети і завдань дослідження не може бути досягнуто класичними методами, які використовуються в емпіричних дослідженнях, що визначило в даному дослідженні застосування комплексу взаємодоповнюючих наукових методів: аналіз науково-методичної літератури; системний аналіз; метод історизму; метод аналогії, метод математичного моделювання.

За допомогою методу системного аналізу нам вдалося розкрити послідовність дій щодо встановлення структурних зв'язків між компонентами у забезпеченні однакового еквіфінального результату функціонування «необхідної умови». Метод історизму дав можливість розглянути виникнення професійної діяльності як природний процес самоорганізації. Застосування методу аналогії досліджуваних закономірностей та методу математичного моделювання дозволили розглянути «необхідні» і «достатні» умови для встановлення філогенетично зумовлених ознак, що забезпечують освоєння професійної спортивної діяльності вищого рівня кваліфікаційної оцінки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Законі України «Про фізичну культуру та спорт» (ст. 1) подано визначення терміну «спортсмен» - це фізична особа, яка систематично займається певним видом (видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях. У ході нашого дослідження встановлено, що принцип професійної діяльності спортсменів, як і у будь-якій іншій діяльності, незалежно від рівня її організації, є незмінним і пов'язаним з трьома незалежними, але взаємозумовленими характеристиками. Саме вони визначають структуру просторового уявлення кінцевого результату їх взаємозумовленого співвідношення. Цими параметрами виступають: рангова значимість важливості діяльності; міра повноти її здійснення; результат діяльності.

Точність такої системи контролю визначається мірою посередності за виконавцем здійснюваної діяльності. Для підвищення рівня необхідної точності контролю за тим, що відбувається, потрібно запровадити рангову оцінку виконаної діяльності за кінцевим еквіфінальним результатом. Така рангова оцінка лежить в основі об'єктивної класифікації кваліфікаційного рівня виконуваної професійної діяльності і, ми вважаємо, що може успішно застосовуватися також для оцінки професійної діяльності спортсменів.

Як відомо, паспорт професійної трудової діяльності є для будь-якої професії. У більшості випадків присвоєний або закріплений ранг класифікації фіксується як постійна закріплена характеристика прояву професійної придатності. Насправді ця характеристика схильна до зниження і вимагає свого підтвердження при перериванні професійної діяльності на певний термін або при тривалій професійній напруженості, що особливо притаманно для діяльності висококваліфікованих спортсменів [6]. Це положення звертає увагу на неможливість чіткого, однозначного визначення рангу кваліфікації. У зв'язку з цим, на наш погляд, можна говорити тільки про однаковий еквіфінальний кінцевий результат, що передбачає певну результативність або толерантність оцінки. У такій же мірі можна говорити і про толерантність паспортизації професійної трудової діяльності.

Однакова вимірність толерантності оцінки індивідуальної професійної придатності та паспортизації відповідної професійної діяльності дозволяє обґрунтувати механізм побудови об'єктивної оцінки рангу кваліфікаційної підготовленості. Такого роду залежність може бути графічно представлена в ознаковому семантичному просторі, у якому координатними осями виступають вісь рівня складності професійної діяльності та вісь рівня індивідуальної можливості здійснювати професійну діяльність.

На діагоналі, яка виступає шкалою оцінки рівня адекватної відповідності між потребою та можливістю здійснення професійної діяльності, визначено сім рангів, які стоять на відстані один від одного. При такій мірі ранжування рівня кваліфікаційної значущості відзначається експоненціальна залежність між ранговим рівнем і відповідним діапазоном його універсальної варіативності. Якщо визнати, що вищий ранг може бути представлений у числовому вигляді, а початковий ранг - всією сукупністю бажаючих обрати спрямованість певної професійної діяльності, то відповідним чином діапазон варіативності універсальних можливостей при найпростішому уявленні про професію буде властивим всім.

Якщо прийняти умовний розподіл на ранги з кроком ускладнення на $\sqrt{2\sigma}$ від допустимого мінімуму до існуючого максимуму, то четвертий ранг буде відповідати середньому значенню щільності розподілу осіб, які досягли або які здатні засвоїти дану складність професійної діяльності.

Сутність рангової класифікації несе в собі дві складові: природу універсальності варіативності поведінки і міру обдарованості в обраній спрямованості професійної діяльності. Природа універсальності визначається можливістю перестановки складових компонентів зі зміною їх рангової значимості. Чим ширше діапазон зміни кожного компонента і більше число таких компонентів, тим більшим є потенціал універсальності. Звуження діапазону універсальності веде до посилення процесу диференціації функціональної діяльності та з рівня кваліфікації рангу, який відповідає зоні пластичності,

він починає свій активний розвиток. Визначальним чинником рівня розвитку є межа обізнаності або міра засвоєння середовищної взаємодії, що в деяких випадках характеризується як процес «середовищної адаптації».

Вкрай важливим і суттєвим чинником у закономірностях побудови рангової кваліфікації виступають співвідношення значень універсальних можливостей до значення рангу рівня кваліфікації професійної діяльності. Будучи вираженими в однакових одиницях виміру (в частках сигмальних значень), ці співвідношення не мають розмірності. Тому числова послідовність цих значень становить ряд арифметичної прогресії. Відповідні збільшення числових значень цих відношень складають ряд геометричної прогресії [2].

Ця закономірність пов'язує у кожній точці коефіцієнт відношень зменшення універсальності і збільшення показників рангу єдиною експоненційною залежністю. Така взаємозумовленість у тривимірному просторі породжує поверхню. Перетин поверхні у кожній точці значення рангу представлені ділянкою кривої закону нормального розподілу з відповідною точкою її перегину, що представляє зону протікання пластичних відношень. Виступаючи критерієм подібності такого роду відношень, кожний ранг має певну допустиму зону коливаний формувальних параметрів, варіація яких зберігає значення величини показника критерію подібності відношень (рис. 2.) вона проектується на криву, що обгинає вершини всіх перетинів, яка представляється експонентною кривою.

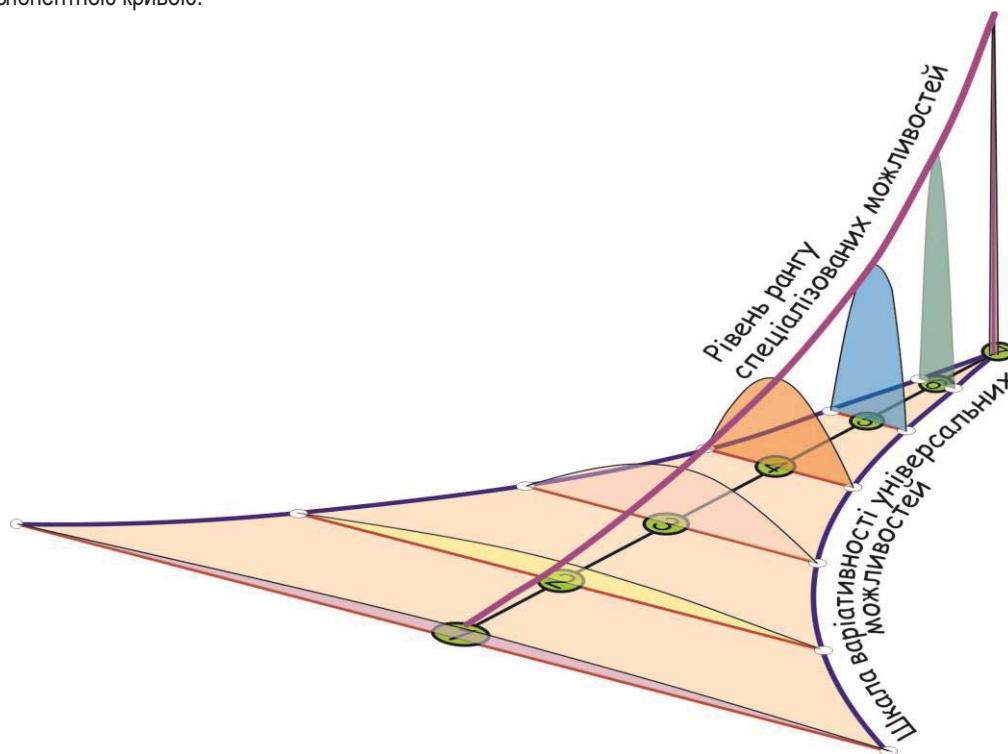

Рис. 1. Графічне представлення в ознаковому семантичному просторі упорядкованого розподілу ранжованого рівня професійної діяльності різної кваліфікації у тривимірному просторі з введеною мірою сигмальній відстані

Установлені закономірності побудови рангової кваліфікації розкривають ряд положень у професійній діяльності спортсменів, як і в будь-якій іншій професійній діяльності. До таких положень належать «необхідні умови», які включають в себе психосоматичну обдарованість, фізичне здоров'я, рівень обізнаності і «достатні умови», які включають в себе вроджену схильність до специфічного виду професійної діяльності. Кожна із зазначених характеристик «необхідних умов» має свою деталізацію механізмів, що становлять їх морфофункціональні основи. У питаннях систематизації «необхідних» умов, необхідних для паспортизації індивідуальних можливостей придатності до професійної діяльності високого рівня, її кваліфікації необхідно виконувати чіткий поділ «необхідних умов» і складових їх морфофункціональних механізмів.

Це залежить від того, що кінцевий результат оцінки професійної придатності завжди виражається величиною прояву зазначених складових характеристик, що може бути однаковим при різній їх дольовій участі. У свою чергу кожна характеристика зі складових «необхідні умови» сама виступає критерієм оцінки свого значення як результат вираження своїх складових на попередньому рівні її організації, де діють умови дольової участі кожного з компонентів у забезпеченні однакового еквіфінального результату функціонування розглянутої «необхідної умови».

Перше порушення цих умов, яке найчастіше зустрічається у побудові оцінки кінцевого результату полягає у тому, що він трактується як сума визначальних «необхідних умов», а друге – полягає у недотриманні поділу рівнів «необхідних умов», до яких вони належать. Дані помилки пов'язані з недостатньою однозначністю смислового значення набору компонентів, що входять у структуру побудови даного явища, обліку результату дольової участі, їх структурно-функціональної взаємодії в його досягненні.

Будь-яке явище, як об'єкт дослідження, визначається набором ознак і масштабом їх вимірювання. Набір ознак представляє довжину ряду послідовно присутніх елементів, які відображають якісну структуру, сутність якої визначається

порядком знаходження цих елементів в їх ранжованому ряді з урахуванням віддаленості їх один від одного. Віддаленість елементів ряду один від одного у структурній побудові рангового ряду входить як самостійний незалежний елемент цієї структури [13]. В якісну характеристику структури ряду входять загальна кількість елементів і кількість знаків цих елементів. Кількість знаків завжди може бути рівною, або меншою від кількості елементів, так як одні й ті ж знаки можуть повторюватися. Елементами, а, отже, і знаками можуть виступати, літери, цифри, цілі слова, або конкретні об'єкти, які в узагальненому варіанті представляють «знак-символ», що входить в структуру ряду і відноситься до одного рівня організаційної структури. Часткова значимість у забезпеченні кінцевого результату є величиною, яка знаходиться між 0 і 1. Ця величина виражає силу прояву знаку або є показником його ступеня. Якщо ступінь вираженості «0», то величина знаку дорівнює «1». Це відповідає початковому значенню відліку або нульовим результатом щодо своєї дихотомії, у шкалі відносин якої «0» відображає рівність напруги між двома взаємозумовленими протилежностями. Ступінь знаку висловлює силу прояву його участі у свою ж присутність.

Якщо середньостатистичний прояв варіації кожної ознаки, за якою ми спостерігаємо, прийняти за умовну одиницю, то вся сукупність ознак на даному рівні їх спільної структурно-функціональної організації будь-якого явища представлятиме початок відліку, щодо якого спостерігається життєздатна спільно-взаємозумовлена варіативність ознак цієї сукупності. Така їх сукупність у полярній системі координат буде представляти окружність як початок відліку пайового значення ознак у забезпеченні рівня життєздатності та специфіки прояву її адаптаційних можливостей, а в лінійній системі – координатну вісь [1].

Довжина шкали вимірювання в одному випадку виражається периметром кола, а в іншому випадку відрізком прямої, який за своєю сутністю висловлює початок відліку в обраній системі вираження результатів і виступає в значенні «0» і в той же час у своїй сукупності відображає середньостатистичний прояв, що виражається «1», як показника відповідного рівня їх взаємозумовленої спільної життєздатної організації. Середньостатистичні стійкі характеристики відображають дискретний характер рівнів розвитку розглянутих «автономних» систем. У цьому поданні кінцевого результату виявляється можливість введення кількісної оцінки такого широко використовуваного показника як універсальна підготовленість. В межах цього показника складові компоненти можуть в рівній мірі змінювати свій порядок черговості в послідовності включення в активну діяльність, що впливає на специфіку якісної характеристики виконуваної діяльності.

У цьому випадку можна говорити про послідовність взаємозумовленої участі однакової сукупності елементів при однаковій силі їх прояву. Однакові зони прояву універсальності у всіх випадках визначаються межами, часом можливої максимальної працездатності найбільш слабого елемента системи до мінімально можливої межі прояву найбільш сильного елемента системи. Це є необхідним для відповідного якісного виконання конкретних різновидів професійної діяльності. У своїй сукупності розглянуті характеристики представляють аналіз прояву «необхідних умов» для здійснення професійної діяльності. Вони притаманні і необхідні для будь-якого виду спорту і професійної діяльності в цілому.

Однак специфіка виду професійної діяльності визначається рівнем прояву «достатніх умов» для забезпечення високого рівня якісної специфіки виконуваної діяльності. «Достатні» умови визначаються специфікою співвідношення наявності фізичних якостей і кінематичних характеристик структури соматотипу найбільш адекватним для даного виду професійної діяльності. Саме ці характеристики складають паспорт професії або професіограму. Використовуваний в даний час термін «ергограма професії» не є синонімом поняття професіограми, так як становить лише часткову її характеристику [10].

Міра відповідності «достатніх умов» індивіда професіограмі конкретного виду обраної спортивної діяльності при наявності відповідного рівня «необхідних умов» забезпечує досягнення адекватного рівня професійної кваліфікації. Зазначені можливості ефективного досягнення високого рівня кваліфікації у професійній діяльності у повній мірі реалізуються тільки в умовах її затребуваності. Це визначається потребою соціального середовища, що здійснює природний відбір. Соціальне середовище як сукупність взаємозумовлених спільних відносин, які доповнюють один одного і породжують структуру впорядкованої правової діяльності, регульованою державною політикою, має такі ж принципи їх побудови, які визначаються «необхідними» і «достатніми» умовами.

Тому інтегральний показник кінцевого результату визначається як добуток критерію ефективності індивідуальних можливостей, помножених на критерій сприятливості затребуваності соціальних умов. Критерій затребуваності соціальних умов, що забезпечують розвиток професійної спортивної діяльності, також характеризується «необхідними умовами», до яких відносяться економічні умови, соціальні і фізичні умови. У цій тріаді фізичні умови представляють повний комплект критерію подібності поєднання «необхідних» і «достатніх» умов індивідуальних можливостей прояву відповідного рівня кваліфікації професійної діяльності.

До «достатніх» умов середовищного відбору та подання можливостей реалізації індивідуальних здібностей відносяться: видовищна, комунікативна, рекламна, оздоровча, виховна та освітня функції. Фактично зазначені функції відносяться до духовної сфери і притаманні будь-якому різновиду професійної діяльності, розвиток якої визначається відповідним соціально-економічним державним устроєм.

Висновок. Виявлено, що професійній діяльності спортсменів, як і будь-якій іншій професійній діяльності, властиві закономірності побудови рангової кваліфікації. Встановлено, що у процесі здійснення професійної діяльності спортсменів проявляються «необхідні умови», які включають в себе психосоматичну обдарованість, фізичне здоров'я, рівень обізнаності і «достатні умови», які включають в себе вроджену схильність до специфічного виду професійної діяльності.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку можуть бути спрямовані на вирішення проблеми підвищення ефективності професійної діяльності фахівців сфери фізичної культури і спорту різних рангів кваліфікаційної підготовленості.

Література

- 1.Александрова Н. В. История математических терминов, понятий, обозначений: словарь-справочник / Н. В. Александрова. — 3-е изд., испр. — М.: ЛКИ, 2008. — 248 с.
- 2.Ашанин В. С, Пугач Я. И. Построение семантических пространств для описания психологической деятельности человека в экстремальных условиях: учебное пособие / В. С. Ашанин, Я. И. Пугач. — Харьков : ХГАФК, 2014. — 88 с.
- 3.Васильев С. В. Особенности трудового договора профессиональных спортсменов и рассмотрение споров в области профессионального спорта : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудовое право, право социального обеспечения» / Васильев Сергей Викторович; Московский государственный университет им. М.В. Ломоносова. — М., 2006. — 26 с.
- 4.Губский Е., Кораблева Г., Лутченко В. Философский энциклопедический словарь / Е. Губский, Г. Кораблева, В. Лутченко. — М.: Инфра-М, 2005. — 576 с.
- 5.Дружилов С. А. Концептуальная модель профессиональной деятельности как психологическая детерминанта профессионализма человека / С. А. Дружилов // Вестник Балтийской педагогической академии. — 2002. — Вып. 48. — С. 46-50.
- 6.Друзь В. А, Нихад Абдулвахид Длшад. Особенности поэтапного отбора и прогнозирования успешности спортсменов в многолетнем процессе их подготовки / В. А. Друзь, А. Д. Нихад // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Серія № 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури і спорту. — 2017. — № 4 (85). — С. 57-62.
- 7.Козіна М. Професійна діяльність спортсменів як об'єкт правового регулювання нормами трудового законодавства / М. Козіна // Публічне право. — 2012. — № 4 (8). — С. 424 – 429.
- 8.Михайлова Т. А. Особенности профессиональной деятельности спортсменов: социологический анализ. Профессиональная спортивная деятельность как объектно-предметная область социологического исследования / Т. А. Михайлова // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. — 2015. — Том.3 – № 11. — С. 100 – 102.
- 9.Морено Якоб Леви. Социометрия: Экспериментальный метод и наука об обществе : пер. с англ. / Я. Л. Морено. — М. : Академический проект, 2001. — 315 с.
10. Мунипов В. М., Зинченко В. П. Эргономика: учебник / В.М. Мунипов, В.П. Зинченко. — М. : Логос, 2001. — 356 с.
11. Пиотровский Р. Г. Синергетика: исходные положения, первые результаты, перспективы / Р. Г. Пиотровский . — Санкт-Петербург : Филологический факультет СПбГУ, 2006. — 160 с.
12. Психологія професійної діяльності і спілкування / за ред. Л. Е. Орбан-Лембрика, Д. М. Гриджука. — К. : Преса України, 1997. — 192 с.
13. Шаталкин А. И. Таксономия: Основания, принципы и правила. — М. : Товарищество научных изданий КМК, 2012. — 600 с.

References

- 1.Ashinin, V. S, Pugach, Ya. I. (2014), Building semantic spaces to describe a person's psychological activity under extreme conditions: учебное posobie. Harkov: HGAFK, 88 p. (in Rus.).
- 2.Moreno, Yakob Levi (2001), Sociometry: Experimental Method and Social Science: per. s angl. M. : Akademicheskij proekt, 315 p. (in Rus.).
- 3.Vasilev, S. V. (2006), Features of the employment contract of professional athletes and the consideration of disputes in the field of professional sports: avtoref. dis. na soisk. uch. stepenya kand. yurid. nauk : spets. 12.00.05 «Trudovoe pravo, pravo sotsialnogo obespecheniya». Moskovskiy gosudarstvennyiy universitet im. M.V. Lomonosova. M., 26 p. (in Rus.).
- 4.Druzhilov, S.A. (2002), "The conceptual model of professional activity as a psychological determinant of human professionalism", Vestnik Baltiyskoy pedagogicheskoy akademii. No. 48, pp. 46-50. (in Rus.).
- 5.Druz V. A, Nihad Abdulvahid Dshad (2017), "Features of the phased selection and prediction of the success of athletes in the long-term process of their preparation", Naukoviy chasopis Natsionalnogo pedagogichnogo universitetu Imeni M.P. Dragomanova, Seriya 15 Naukovo-pedagogichni problemi flzichnoiyi kulturi i sportu. No. 4 (85), pp. 57-62. (in Rus.).
- 6.Munipov, V. M., Zinchenko, V. P. (2001), Ergonomics, Moskva, 356 p. (in Rus.).
- 7.Gubskiy, E., Korableva, G., Lutchenko, V. (2005), Philosophical encyclopedic dictionary. M.: Infra-M, 576 p. (in Rus.).
- 8.Kozina, M. (2012), "Professional activity of athletes as an object of legal regulation of norms of labor legislation", Publichne pravo. No. 4 (8), pp. 424 – 429 (in Ukr.).
- 9.Mihaylova, T.A. (2015), " Features of professional activity of athletes: a sociological analysis. Professional sports activity as an object-subject area of sociological research", Gumanitarnyie, sotsialno-ekonomicheskie i obschestvennyie nauki, Tom.3, No 11, pp. 100 – 102. (in Russ.).
10. Piotrovskiy, R.G. (2006), Lingvisticheskaya sinergetika: ishodnyie polozheniya, pervyie rezultaty, perspektivy [Linguistic synergy: initial positions, first results, prospects], Sankt-Peterburg: Filologicheskij fakultet SPbGU, 160 p. (in Russ.).
11. Aleksandrova, N.V. (2008), The history of mathematical terms, concepts, designations: a reference dictionary, 3-e izd., ispr., M.: LKI, 248 p. (in Russ.).
12. Psychology of professional activity and communication, (1997), za red. L.E. Orban-Lembryka, D. M. Hrydzhuka, K. : Presa Ukrainy, 192 p. (in Ukr.).
13. Shatalkin, A.I. (2012), Taxonomy: Foundations, principles and rules, Moskva, Tovarischestvo nauchnyih izdaniy KMK, 600 p. (in Russ.).